

Inhoudsopgave

Lijst van figuren, tabellen en tekstvakken		17
I	De wording van het wereldbestel	19
	<i>Martijn Lak, Joris Voorhoeve en Geor Hintzen</i>	
1.1	Ontwikkeling van de internationale betrekkingen	20
1.1.1	Vier hoofdvormen van politieke organisatie	21
1.1.2	Waar gaan internationale betrekkingen over?	22
1.1.3	Voorlopers van het huidige statenstelsel	23
1.1.4	De staat als rechtsfiguur en de scheiding van machten	25
1.1.5	Soevereiniteit en volkenrecht	26
1.1.6	De Vrede van Westfalen en het machtsevenwicht	27
1.2	Van Westfalen naar Wenen	28
1.2.1	De Republiek	28
1.2.2	De revoluties van de achttiende eeuw	29
1.2.3	Economisch denken in de internationale betrekkingen	34
1.2.4	De opkomst van de natie en het nationalisme	35
1.2.5	De vermaatschappelijking in de negentiende eeuw	36
1.3	Europa na het Weens Congres	37
1.3.1	Van Wenen naar Berlijn	37
1.3.2	Het koloniale imperialisme	40
1.3.3	De aanloop naar de Eerste Wereldoorlog	45
1.4	Twee wereldoorlogen	49
1.4.1	De Eerste Wereldoorlog	49
1.4.2	Het Interbellum	55
1.4.3	Communisme, fascisme en parlementaire democratie	62
1.4.4	De Grote Depressie en de doorbraak van Hitler	64
1.4.5	Naar de Tweede Wereldoorlog	70
1.4.6	De Tweede Wereldoorlog	74
1.5	De naoorlogse wereldorde en de 'New World'	80

1.5.1	De wereldorde na 1945 en de Koude Oorlog	80
1.5.2	Dekolonisatie en de oorlog in Vietnam	88
1.5.3	Het einde van de Koude Oorlog	92
1.5.4	Een nieuwe wereldorde	96
1.5.5	Het multipolaire bestel	100
2	Internationale economische betrekkingen	115
	<i>Reitse Keizer</i>	
2.1	Hoofdlijnen in de recente economische ontwikkeling	117
2.1.1	Mondialisering	117
2.1.2	Het naoorlogse bestel	119
2.1.3	Financialisering	121
2.1.4	Simultane dynamiek in wereldsteden	123
2.2	Mondiale economische ontwikkeling	124
2.2.1	Omvang wereldhandel	124
2.2.2	Mondialisering van productie	127
2.2.3	Arbeid in de mondiale productie	130
2.3	Economische ontwikkeling mondiaal vergeleken	131
2.3.1	Vergelijking van welvaart en ontwikkeling	132
2.3.2	Vergelijkingsmaatstaven	132
2.4	Voorwaarden voor economische ontwikkeling	136
2.4.1	Inbedding van de markt	136
2.4.2	Innovatie	137
2.4.3	De tijgers in de economische ontwikkeling	139
2.4.4	De Europese Unie	140
2.5	Internationale institutionele kaders	143
2.5.1	Internationale verdragen	143
2.5.2	Internationale handelsorganisaties	145
2.5.3	Internationale financiële kaders	148
2.5.4	Sleutelvaluta in het financieel bestel	149
2.6	Mondiale schuldverhoudingen	151
2.6.1	Afhankelijkheid van het buitenland	153
2.6.2	Vermindering schuldenlast	157
2.7	De internationale financiële wereld	158
2.7.1	Internationaal financieel verkeer	158
2.7.2	Financiële crises	161
2.7.3	De financiële wereld en de SDG's	162
2.7.4	Illegale financiële stromen	163
2.8	Internationale criminaliteit	165
2.8.1	Internationale criminele 'producten'	166

2.8.2	Aanpak internationale criminaliteit	167
2.8.3	Mondialisering van criminaliteit	169
2.9	Simultane dynamiek: spreiding en concentratie	170
3	Theorieën van internationale politiek	183
	<i>Saskia Rademaker, Joris Voorhoeve, Geor Hintzen en Reitse Keizer</i>	
3.1	Internationale betrekkingen op verschillende manieren bekeken	184
3.2	Modellen en scenario's van de wereldpolitiek	186
3.3	Internationale macht en invloed	192
3.4	Realisme	196
3.4.1	Eigenschappen van het realisme	196
3.4.2	Machtsevenwicht en het veiligheidsdilemma	200
3.5	Liberalisme	201
3.5.1	Liberalisme als theorie van internationale betrekkingen	202
3.5.2	Liberalisme versus realisme	205
3.6	Rationele keuze- en speltheorie	207
3.6.1	Rationele keuze-theorie (<i>rational choice</i>)	207
3.6.2	Speltheorie	209
3.7	De tragedie van de meent	212
3.8	Constructivisme	215
3.9	De Women, Peace, and Security (WPS)-Agenda en feministische benaderingen	218
3.10	Wereldburgerschap	219
3.11	Politiek-economische theorieën	225
3.11.1	De Internationale Politieke Economie	225
3.11.2	Economische benaderingen van de internationale politiek	228
3.12	Traditionele niet-westerse benaderingen	237
3.12.1	China	239
3.12.2	India	245
3.12.3	Zuidoost-Azië	248
3.12.4	De wereld van de islam	250
3.13	Kritiek op het westerse systeem	253
3.13.1	Marxisme in Latijns-Amerika	253
3.13.2	Derdewereldbeweging	256
3.13.3	Fundamentalisme	260

	3.13.4	Hedendaagse kritische denkers	264
3.14		Artificial Intelligence	270
4		Internationaal publiekrecht	283
		<i>Jolanda van der Vliet</i>	
4.1		Inleiding	283
4.2		Actoren in het internationaal recht	284
4.3		De aard van het internationale publiekrecht	285
4.4		Beslechten van geschillen	288
4.5		Bronnen van het internationale recht	289
4.6		Het klassieke volkenrecht	293
4.7		Moderne onderwerpen van internationaal publiekrecht	296
4.8		Vredeshandhaving: het systeem van collectieve veiligheid	300
5		Internationale organisaties	309
		<i>Joris Voorhoeve</i>	
5.1		Inleiding	309
5.2		Indeling internationale organisaties	310
	5.2.1	De internationale organisaties	312
	5.2.2	Sterkte van staten	314
	5.2.3	Dynamiek van het schema	316
	5.2.4	Internationale non-gouvernementele organisaties	318
	5.2.5	Integratie, invloed en macht	319
5.3		Theorieën – het realisme	320
	5.3.1	Collectieve veiligheid	322
	5.3.2	De VN en de collectieve veiligheidstheorie	323
	5.3.3	Veronderstellingen van de collectieve veiligheidstheorie	325
	5.3.4	De Veiligheidsraad is representatief voor de lidstaten	329
	5.3.5	De VN kan snel interveniëren	330
	5.3.6	Soorten vredesoperaties	333
5.4		Theorieën – het functionalisme	335
	5.4.1	De VN en het functionalisme	336
	5.4.2	Fondsen, programma's, gespecialiseerde organisaties en andere VN-instellingen	338
5.5		De NAVO	343

6	De Europese Unie	353
	<i>Jaap de Zwaan</i>	
6.1	Inleiding	353
6.2	Geschiedenis	355
6.3	Europese verdragen	357
6.4	De twee basisverdragen van de Europese Unie	362
6.5	Instellingen, organen en agentschappen	364
6.6	Besluitvorming en rol nationale parlementen	367
6.7	Juridische instrumenten, eigen middelen, begroting en rechtspersoonlijkheid	370
6.8	Externe betrekkingen	371
6.9	De Europese Unie en de burger	374
6.10	Uitdagingen	377
6.11	Hervormingen	385
6.12	Tot slot	391
7	Nederland en de Europese Unie	397
	<i>Mendeltje van Keulen</i>	
7.1	De Nederlandse betrokkenheid bij Europese beleidsvorming	397
7.2	Het 'Nederlandse' standpunt in de Europese Unie	400
7.3	Hoe Europees beleid in Nederland werkt	403
7.4	Nederlandse belangen in de Europese Unie	403
8	Ontwikkelingssamenwerking	409
	<i>Jos Walenkamp</i>	
8.1	Wat betekent ontwikkelingssamenwerking?	409
8.2	Waarom ontwikkelingssamenwerking?	416
8.3	Karakteristieken van onderontwikkeling	418
8.4	Theorieën ter verklaring van onderontwikkeling	420
8.5	Ontwikkelingsstrategieën en hulpparadigma's	425
8.6	Kanalen van ontwikkelingshulp	428
	8.6.1 Bilaterale ontwikkelingshulp	428
	8.6.2 Multilaterale ontwikkelingshulp	429
	8.6.3 Initiatieven van particulieren	433
8.7	Waarom gaat het soms mis met ontwikkelingshulp?	434
8.8	Ontwikkelingssamenwerking 2.0	436

9	Andere spelers	441
	<i>Jonathan Offringa, Marieke Meijer, Saskia Rademaker, Rosa Groen, Marloes Geboers, Vincent Smit, Martijn Lak, Reitse Keizer, Nicky Plasman, Annemarie Walter en Joris Voorhoeve</i>	
9.1	Non-gouvernementele organisaties	443
9.2	Veiligheidsbedrijven en private strijdkrachten	449
9.3	Terroristische organisaties	452
9.4	Megasteden	459
9.5	Multinationale ondernemingen en banken	464
9.6	Godsdiensten en ideologieën	472
9.7	Media, informatie en desinformatie	478
9.8	De rol van complottheorieën	489
9.9	Politieke lobby's	494
9.10	Invloedrijke personen	497
9.11	Tot slot	499
10	Een onzekere toekomst	511
	<i>Joris Voorhoeve</i>	
Bijlage	Praktische vaardigheden	525
	<i>Marloes Geboers en Saskia Rademaker</i>	
1	Onderzoekend vermogen	525
2	Betrouwbaarheid	526
3	Online bronnen	529
4	Onderzoekspapers	530
	Over de auteurs en medewerkers	533
	Trefwoordenregister	535